

Innst. S. nr. 260

(2003-2004)

Innstilling til Stortinget fra næringskomiteen

St.prp. nr. 66 (2003-2004)

Innstilling fra næringskomiteen om jordbruksopp- gjøret 2004 - endringer i statsbudsjettet for 2004 m.m.

Til Stortinget

1. SAMMENDRAG

Regjeringen legger med dette fram en proposisjon om jordbruksoppjøret i 2004, med forslag om endrede bevilgninger på statsbudsjettet for 2004 og andre vedtak i forbindelse med oppjøret.

1.1 Grunnlaget for jordbruksforhandlingene i 2004

St.meld. nr. 19 (1999-2000) Om norsk landbruk og matproduksjon ble behandlet i Stortinget 9. mai 2000. I Innst. S. nr. 167 (1999-2000) slutter flertallet i næringskomiteen seg til hovedpunktene i meldingen. Det legges til grunn at jordbruksoppjøret skal baseres på de mål og retningslinjer som er trukket opp for landbrukspolitikken gjennom Stortingets behandling av St.meld. nr. 19 (1999-2000). Meldingen legger vekt på landbrukets samlede bidrag til samfunnsnytte på kort og lang sikt. Det er lagt vekt på en helhetlig politikk som omfatter hele verdikjeden og betydningen av økt forbrukerorientering av mat- og landbrukspolitikken.

Næringskomiteens flertall forutsatte at behovet for å forenkle virkemiddelsystemet blir fulgt opp av forhandlingspartene. Flertallet var videre enig i at en slik forenkling ikke kan gjennomføres uten at det vil slå ulikt ut for enkeltbruk. Slike utslag må aksepteres for at en nødvendig forenkling skal kunne gjennomføres. Videre ligger Stortingets behandling av de løpende jordbruksoppgjør til grunn for forhandlingene i 2004.

1.2 Gjennomføringen av forhandlingene

Jordbrukets krav ble lagt fram 26. april 2004. Statens tilbud ble lagt fram 4. mai. Den 15. mai ble Statens for-

handlingsutvalg og Jordbrukets forhandlingsutvalg enige om jordbruksavtale for 2004-2005. Hovedtrekkene i avtalen er beskrevet i kapittel 6 i proposisjonen.

Jordbrukets krav

Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag la 26. april 2004 fram et felles krav som innebar økte inntektsmuligheter for jordbruket i form av et netto rammebehov på 300 mill. kroner. Kravet ble fordelt med 175 mill. kroner i økte bevilgninger på kap. 1150 og 125 mill. kroner i målprisøkninger. I tillegg hadde jordbruket disponert 144 mill. kroner i ledige midler på avtalen og foreslo enkelte endringer i skattesystemet utenfor avtalen, begrunnet i behovet for å stimulere ny næringsutvikling.

I oppbyggingen av rammen la jordbrukets forhandlingsutvalg stor vekt på merknaden fra flertallet i næringskomiteen ved behandlingen av fjorårets oppgjør om at det er naturlig at jordbruket får beholde en vesentlig del av produktivitetsgevinsten.

I fordelingen av kravet hadde jordbruket prioritert virkemidler som gir direkte inntektseffekt for den enkelte bonde. Storfekjøttproduksjonen var prioritert, både økonomisk og i virkemiddelutformingen. Jordbruket krevde videre konkrete og målrettede tiltak for å legge forholdene til rette for næringsutvikling basert på gårdens ressurser; tilgang på kapital, fjerning av flaskehals, utmarksbasert næringsutvikling, inkl. bioenergi, sikre grunneiernes rettigheter.

Statens tilbud

Statens tilbud ble lagt fram 4. mai i 2004. Tilbudet hadde en samlet ramme på -495 mill. kroner, inklusive disponering av 165 mill. kroner i ledige midler på avtalen. For øvrig rammen var fordelt med 150 mill. kroner i reduserte målpriser, og 510 mill. kroner i varig reduksjon i bevilgningsrammen.

Tilbudet prioriterte strukturtiltak og harmonisering av regelverket i melkeproduksjon mellom organisa-

sjonsformer, næringsutvikling og modernisering av bygdeutviklingsmidlene, miljøtiltak og hensynet til næringsmiddelindustrien. Det ble bl.a. foreslått å avvike aktivitetskravet for samdrifter og det tilhørende ekstra driftstilskuddet. Det ble foreslått å avvike avstandskravet for samdrifter og beløpstaket i husdyrtilskuddet. Videre ble det foreslått å øke andelen melkekvoter som kan omsettes direkte mellom produsenter. Fordelingen av rammen hadde en profil tilsvarende den som har vært lagt til grunn ved de siste jordbruksavtalene.

Det videre forløp av forhandlingene

I møte mellom partene 6. mai meldte Jordbrukets forhandlingsutvalg i særskilt arbeidsdokument at staten måtte komme med avklaringer på to punkter, behandling av effektiviseringsgevinsten og strukturtiltakene for at forhandlinger kunne komme i gang. Statens forhandlingsutvalg la 6. mai fram et særskilt arbeidsdokument med sine vurderinger av disse spørsmålene. Deretter var det uformelle kontakter mellom partene.

På grunnlag av kontaktene mellom partene, og det nye tallgrunnlaget fra Budsjettnemnda for jordbruket, ble det startet formelle sonderinger fra 11. mai. Den 15. mai ble forhandlingene avsluttet gjennom en underskrevet sluttprotokoll. Styrene i Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Bondelag meddelte i brev av henholdsvis 15. og 26. mai at de hadde godkjent avtalen. Avtaleteksten følger som uttrykt vedlegg til proposisjonen.

1.3 Utviklingen i primærproduksjonen

For perioden 1999-2003 er totalt jordbruksareal i drift estimert til å bli redusert med 0,2 pst. Nedgangen i jordbruksarealet skyldes reduksjon i arealet med korn og oljevekster og spesielt andre åpen åkervekster.

Utviklingen i sysselsetting i jordbruket

Statistisk sentralbyrå la fram forsinkede resultater fra arbeidsforbrukstillingen i jordbruket i 2003, etter at krav og tilbud var lagt fram i forhandlingene. Samtidig konstaterte byrået feil ved tellingen i 2001. De nye tallene viser en klart mindre reduksjon i arbeidsforbruket etter 1999 enn det som partene har lagt til grunn de siste 2-3 årene. Basert på de nye tallene fra SSB reviderte Budsjettnemnda for jordbruket den 11. mai 2004 sin tallserie fra 1999 til 2003, og utarbeidet nye prognoser for arbeidsforbruket i jordbruket i 2004 og 2005. De reviderte tallene viser at antall årsverk i jordbruket i 2003 var 5 200 årsverk høyere enn tidligere anslått.

Tabell: Oversikt over innvilgningsrammene næringsutvikling i 2003. Mill. kroner.

Ordning for næringsutvikling i landbruket	2003
Kompetansetiltak (KIL)	8,0
Kvalitetssystemer i landbruket (KSL)	22,5
Fylkesvise bygdeutviklingsmidler	286,0
Skogbruk (nærings- og miljøtiltak, landsdekkende tiltak)	103,0

Etter de nye tallene sto jordbruket for 3,6 pst. av samlet sysselsetting i 2003, målt som årsverk i jordbruket relativt til sysselsatte normalårsverk.

Strukturutvikling

Totalt antall jordbruksbedrifter har gått ned fra 99 400 til 58 000 (-40 pst.) i perioden 1989 til 2003. Fra 1999 til 2003 ble antall jordbruksbedrifter redusert med 20 pst. og en stadig større andel har over 200 dekar. Fra og med 1999 har det også vært en reduksjon i antallet jordbruksbedrifter mellom 200 og 300 dekar. Gjennomsnittlig antall dekar per jordbruksbedrift på landsbasis har økt fra 100 dekar i 1989 til 178 dekar i 2003. Arealet på de jordbruksbedriftene som går ut av drift overtas i hovedsak av andre jordbruksbedrifter ved salg eller utleie.

Antall jordbruksbedrifter med melkeproduksjon er redusert med 19 pst. i perioden 1999 til 2003, og utgjorde i 2003 17 500 jordbruksbedrifter. I samme periode er antallet samdrifter i melkeproduksjonen mer enn doblet.

Det har gjennomgående vært en sterk strukturutvikling i alle produksjoner de senere årene. For korn har gjennomsnittsarealet per jordbruksbedrift økt med 24 pst. fra 153 dekar i 1999 til 190 dekar i 2003. Gjennomsnittlig antall verpehøner pr. bruk har i samme periode økt med 38 pst., fra 783 til 1 086. I 2003 var gjennomsnittlig besetningsstørrelse 39 for jordbruksbedrifter med purker, og har dermed økt med 32 pst. i perioden. Andelen kumelkprodusenter med kvote over 100 000 liter har økt fra 12 pst. i 1985 til 29 pst. i 2003.

Geografisk og markedsmessig utvikling

I perioden 1989-2003 har reduksjonen i antall jordbruksbedrifter relativt sett vært størst på Østlandet og i Nord-Norge. I 2003 var 41 pst. av jordbruksbedriftene lokalisert på Østlandet, 9 pst. i Nord-Norge, 14 pst. i Agder/Rogaland, 14 pst. i Trøndelag, og 22 pst. på Vestlandet. Reduksjonen i jordbruksareal i drift har i hovedsak foregått på Østlandet.

Etter 2001 har markedet i langt større grad vært i balanse. Melkekvotene ble økt med 1 pst. fra 2002 til 2003. Også for kjøtt er markedsbalansen vesentlig bedret, og det har delvis oppstått situasjoner med markedsunderskudd, spesielt for storfe.

Nærings- og bygdeutvikling

Landbruksdepartementet har en rekke virkemidler for å bidra til næringsutvikling i landbruket. Noen forvaltes på sentralt nivå, andre fylkesvis eller lokalt i kommunene. Noen av ordningene vedtas i forbindelse med jordbruksforhandlingene.

Ordning for næringsutvikling i landbruket	2003
Bioenergi	15,0
Sum innenfor jordbruksavtalen	434,5
Overføring til Samisk utviklingsfond (SUF)	2,0
Verdiskapingsprogram for matproduksjon	95,0
Konkurransestrategier for norsk mat (inkl. merkeordninger og off. strategier)	27,5
Sentrale bygdeutviklingsmidler	39,0
Tilskudd til Utviklingsfondet for skogbruket	3,4
Tilskudd verdiskapingstiltak i skogbruket	39,0
Sum utenfor jordbruksavtalen	205,9
Sum totalt til næringsutvikling	640,4

I tillegg kommer bevilgning til rentestøtte i 2003 med en låneramme på 500 mill. kroner og rentestøtte på 5 prosentenheters reduksjon i avtalt rentenivå på opptatt lån.

Det ble gitt tilsagn på i alt 166,1 mill. kroner innenfor rentestøtteordningen i 2003 og 0,4 mill. kroner kom til utbetaling i løpet av året.

De sentrale bygdeutviklingsmidlene (BU-midlene) nyttes til prosjekttet virksomhet og tiltak av landsomfattende karakter. Midlene nyttes i hovedsak til kunnskapsutviklingsprosjekter innen næringsutvikling. Sentrale BU-midler er f.o.m. 2004 tatt ut av Jordbruksavtalen.

Likestilling og rekruttering

Menn utgjør 87 pst. av personlige brukere, mens kvinner kun utgjør 13 pst., en endring fra hhv. 93 pst. og 7 pst. i 1979. Størst andel kvinner finner vi på mindre bruk. Generelt er lang utdanning vanligere blant kvinner enn blant menn som eier eller driver gårdsbruk, og lang utdanning er vanligere jo større gården er for begge kjønn.

Statistikk for pensjonsgivende inntekt i jordbruk, skog og fiske viser at menn har høyere inntekt enn kvinner, både når det gjelder primærnæring, lønnsinntekt og annen næring. Kvinners pensjonsgivende inntekt har de siste årene ligget på om lag to tredeler av mennenes. Kvinnene henter i større grad inntekten sin fra lønnsinntekter. De siste årene har andelen av inntekten fra primærnæringer blitt redusert noe for kvinner. Mens 29 pst. av mennene henter over halvparten av bruttoinntekten sin fra næringsinntekten, gjelder det samme kun for 14 pst. av kvinnene. Det er en langt større andel av mennene (35 pst.) som har næringsinntekt over 170 210 kroner enn tilsvarende andel blant kvinnene (19 pst.). Det er de med inntekt over 170 210 kroner som ville kunne utnytte et maksimalt inntektsfradrag fullt ut.

Miljø

Arbeidet med både det nasjonale og de fylkesvise miljøprogram har startet opp. Bevilgningsmyndighet for forskrifter Spesielle miljøtiltak jordbruket (SMIL) er lagt til kommunene. Den nye SMIL-forskriften er mer overordnet enn de tidligere forskriftene. Dette innebærer at kommunene får muligheten til å prioritere

de miljøutfordringene de ser i sin kommune. Miljøplan er nå et krav for alle som mottar produksjonstilskudd.

I proposisjonen er gitt en oversikt over resultatene og innsatsen på et utvalg miljøområder som jordbruket berører. Spesielt ser vi en økende interesse for tiltak som retter seg mot å bevare biologisk mangfold. Dette er tiltak som det har blitt fokusert spesielt på fra fylkesmannen de senere årene, og dette ser nå ut til å slå ut på søknadsomfanget og bevilgningene.

Genressursutvalget for kulturplanter, Genressursutvalget for skogstrær, Genressursutvalget for husdyr samt Norsk Genressursråd videreførte i 2003 arbeidet med forvaltningen av landbruksgenetiske ressurser i Norge i henhold til de respektive handlingsplaner. Det ble i 2003 igangsatt og videreført prosjekter for i alt 6,3 mill. kroner innenfor genressursområdet.

Økologisk landbruk

Andel økologisk areal (inkl. karensareal) av totalt jordbruksareal har økt fra 3,2 pst. i 2002 til 3,7 pst. i 2003. For å nå målsetningen må rundt 120 000 daa omlegges årlig i de resterende 6 år. Det har vært vekst innenfor de fleste produksjoner. Det økologiske grønnsaksarealet har økt med 47 pst. Det ble i 2002 igangsatt et nasjonalt pilotprosjekt innen økologisk frukt- og bærproduksjon som man nå kan forvente seg resultater fra. I 2003 ble det også etablert et nasjonalt pilotprosjekt innen økologisk veksthusproduksjon. Økologisk kornareal har økt med 40 pst. og levert mengde korn til mølle er fordoblet. Den største andelen av kornet avregnes som førkorn. Omsetningen av økologisk korn til mat har også økt betydelig. Selv om den økologiske kornproduksjonen har økt betydelig, vil det være en utfordring å dekke behovet for økologisk mat- og førkorn når alt for i økologisk husdyrproduksjon skal være økologisk fra 2005.

Markedsutviklingen for de fleste varer er ikke tilfredsstillende og utviklingen i markedet for økologiske produkter går saktere enn ønsket. Dette gjelder spesielt for melk og kjøtt der synkende andeler av den økologiske produksjonen når fram til forbruker som økologisk produkt. Den beste balansen mellom produksjon og omsetning er innenfor den økologiske eggproduksjonen, der 80 pst. av produksjonen omsettes som økologisk vare.

Nasjonale pilotprosjekter som omhandler storhusholdning viser at storhusholdninger kan ha potensial til

å være en vesentlig markedsaktør for økologisk produksjon. I løpet av 2003 har det særlig vært mye omtale av og interesse for de to prosjektene som går på økologisk mat i sykehus og økologisk mat til storkantiner.

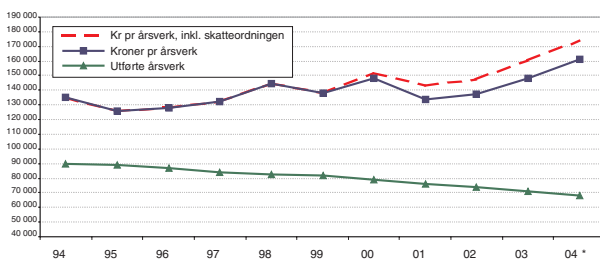
Kostnadsutviklingen

Budsjettnemnda har budsjettert med en kostnadsreduksjon på 2,8 pst. i 2004. Driftskostnadene er budsjettert å synke med 2,9 pst. Dette skyldes først og fremst lavere strømpriser. Kapitalkostnadene er budsjettert til å synke med 2,8 pst., hovedsakelig på grunn av fortsatt reduksjon i realrente fra 2,5 til 2 pst. samt reduksjon i kapitalslitet.

Inntektsutviklingen

Inntektsutviklingen for jordbruket vurderes med utgangspunkt i normaliserte regnskaper i Totalkalkylen, avgitt fra Budsjettnemnda for jordbruket. Totalkalkylen omfatter inntekter fra tradisjonelt jord- og hagebruk, og inkluderer strukturendringer. Inntekter, kostnader og arbeidsforbruk knyttet til skogbruk og en del tilleggsnæringer er ikke med, bortsett fra kjøreinntekter for utstyr som er kostnadsført i totalregnskapet. Totalkalkylens normaliserte regnskaper vil derfor ikke gi et fullstendig bilde av utviklingen i landbruksbefolkningens samlede inntektsforhold.

Figuren nedenfor viser vederlag til arbeid og egenkapital pr. årsverk etter normaliserte regnskaper i Totalkalkylen. Totalkalkylen gjøres opp før skatt. Fra og med inntektsåret 2000 ble det innført et skattefradrag for jordbruket, og dette kommer ikke inn i Budsjettnemndas beregninger. Jordbruksfradraget ble utvidet i 2002 til et inntektsavhengig fradrag. Inntektsvirkningen av jordbruksfradraget er lagt til i figuren.

*) Budsjett fra BFJ. Sektorens inntekt med og uten virkning av jordbruksfradrag ved skatteligningen

Prisstigningen er prognosert til 1 pst. i 2004. Kombineret med en prognose på fortsatt rentereduksjon i 2004, forventes de totale kostnadene å gå noe ned. Videre prognoseres reduksjon i antall årsverk.

Budsjettnemnda for jordbruket har på bakgrunn av driftsgranskningene beregnet årlig produktivitetstendring de siste 8 år, inkludert arbeidsforbruk, for hovedproduksjonene. Produktivitetstendringene pr. årsverk utgjør for korn minus 200 kroner, melk og storfeslakt 2 100 kroner, 8 400 kroner for korn/gris og 1 000 kroner for sau. Beregningene indikerer at den betydelige produktivetsframgangen vi har hatt i kornproduksjonen de senere årene har stoppet opp.

Overføringene til jordbruket

Netto overføringer i faste kroner var høyest i første halvdel av 1980-årene og er redusert fram til 1997. Budsjettoverføringene økte i perioden 1998-2000 når det er tatt hensyn til inntektsfradraget i jordbruksinntekt. Siden 2000 er overføringene redusert noe hvert år. Tall fra OECD viser at Norge sammen med Sveits, Korea, Japan og Island har den mest omfattende jordbruksstøtten blant OECD-landene.

Norge er et av de land med størst andel produksjonsnøytral støtte i forhold til total støtte. Det siste tiåret har det skjedd en betydelig dreining i virkemiddelbruken fra pristilskudd til mer produksjonsnøytrale virkemidler både i Norge og andre land. Dette har vært gjort bl.a. for å redusere tilskuddenes produksjonsdrivende effekt og for å redusere intensiteten i produksjonen.

1.4 Utviklingen i foredlings- og omsetningsledd

Foredling og omsetning

Foredling og omsetning av jordbruksvarer ligger i hovedsak utenfor jordbruksavtalens virkeområde. Markedsordninger og handelspolitiske rammebetingelser har stor betydning for næringsmiddelindustri og omsetning, og landbrukspolitikken må ha fokus på alle ledd i kjeden fra jord til bord. Foredlings- og omsetningsleddene er viktige både for sysselsetting og verdiskaping og for inntektsmulighetene i jordbruket. Regjeringen ønsker reell konkurranse i verdikjeden for å opprettholde produksjon og verdiskaping i Norge.

Store deler av næringsmiddelindustrien er basert på norsk råstoff, samtidig som den i økende grad er eksponert for internasjonal konkurranse. Hensynet til næringsmiddelindustriens utviklingsmuligheter, til forbrukerinteressene og til jordbrukets avsetningsgrunnlag gjør det viktig at industriens konkurransevne styrkes.

Ifølge NILF 2003 var omsetningen av nærings- og nytelsesmidler i dagligvare- og storhusholdningsmarkedet i 2001/2002 104 mrd. kroner (ekskl. mva). Av dette kom 51,4 mrd. kroner fra omsetning av norskproduserte jordbruksvarer.

Prisutviklingen på matvarer

Fra 1. juli 2001 ble merverdiavgiften på matvarer redusert til 12 pst. fra 1. juli 2001. Momsreduksjonen kom i all hovedsak forbrukerne til gode ved at matprisene ble redusert med ca. 9 pst. Reformen bidro dermed til tilsvarende reduksjon i prisforskjellene til nabolandene. Etter reformen, fra juli 2001 til og med mars 2004, har matprisene steget 3 prosentpoeng mer enn konsumprisindeksen.

Blant annet i et grensehandelsperspektiv har relativ utvikling i matprisene i Norge i forhold til nabolandene betydning. SIFO gjennomførte i 2004 en spørreundersøkelse om grensehandel og konkluderte med at grensehandelen økte signifikant fra 1999 til 2003 målt som andelen av befolkningen som handlet, handlehyppighet og beløp. Den ble svakt redusert fra 2003 til 2004.

Ifølge SSBs forbruksundersøkelser har forbruket som går til mat og drikke vært synkende i mange år.

Andelen som gikk til mat var 10,1 pst. (11,3 inkl. alkoholfrie drikkevarer). Jordbruksavtalene har gitt prisøkning på råvarene de siste årene; 300 mill. kroner i 2001, 475 mill. kroner i 2002 og 200 mill. kroner i 2003. Det utgjør hhv. ca. 2 pst., 3 pst. og vel 1 pst. økning i råvareprisene til industrien. I sum kan utslaget i forbrukerprisene på mat anslås til om lag 1½ pst.

Den norske næringsmiddelindustrien blir i økende grad utsatt for internasjonal konkurranse. Graden av konkurranse varierer mellom varegrupper. Spesielt utsatt er bearbeidede landbruksprodukter som omfattes av ordningen med råvarepriskompensasjon (RÅK). Verdien av RÅK-importen har økt jevnt de siste årene fra 2,6 mrd. kroner i 1995 til 4,3 mrd. kroner i 2003. Økningen var særskilt stor fra 2002 til 2003, med en vekst på 0,4 mrd. kroner. Omsetningstall fra varehandelen viser en økende markedsandel for bearbeidede landbruksvarer. For norsk næringsmiddelindustri er det en utfordring å beholde/øke sin markedsandel innenfor dette voksende markedet. Dette vil også være svært viktig for underleverandørene til RÅK-industrien, både primærprodusenter og foredlingsindustri. For avsetning for norske råvarer og sikring av norsk industri er det viktig at RÅK-industrien har rammebetingelser som gjør det interessant å investere i Norge.

Protokoll 3 til EØS-avtalen omfatter tollsatser for handel med bearbeidede landbruksvarer mellom Norge og EU. Prisforskjellene på råvarer mellom Norge og aktuelle importland, f.eks. EU, har økt de seneste årene. For de råvarene og ferdigvarene som er omfattet av RÅK-ordningen blir dette kompensert med utbetaling av tilskudd. Prisutjevning skjer i form av tilskudd ved eksport av ferdigvarer (eksportrestitusjon) eller prisnedskrivning av innenlandske jordbruksvarer som nyttes til fremstilling av ferdigvarer.

Fra 1. januar 2004 ble det iverksatt endringer i markedsordningen for melk. TINE er samlet sett den klart dominerende aktøren i det norske melkemarkedet, men aktører som f.eks. Synnøve Finden og Q-Meieriene øker gradvis sine markedsandeler. Med de endringer som ble iverksatt fra 2004 har aktørene fått mer likeverdige konkurransebetingelser, noe som bør føre til en skjerpet konkurransesituasjon og på sikt et mer balansert melkemarked.

Jordbruket er inne i en svært aktiv periode når det gjelder utvikling av nye matprodukter. For å følge opp arbeidet med å kommersialisere produktmangfoldet som er under utvikling, ble det våren 2004 lagt frem en ny strategi for Verdiskapingsprogrammet for matproduksjon med et sterkere fokus på hele verdikjeden, særlig de siste leddene og med fokus på markedsorientering. Etablering og bygging av merkeordningen "Beskyttede betegnelser" er en viktig strategi for å utvikle nye produkter som bidrar til matmangfold for forbrukerne. Merkeordningen ble opprettet i juli 2002.

1.5 Importvernet og internasjonale forhold

WTO

Landbruksavtalen i WTO legger viktige rammebetingelser for den nasjonale landbrukspolitikken gjennom

forpliktelser og rettigheter på tre områder: markedsadgang, internstøtte og eksportsubsidier. Det pågår nå nye forhandlinger. Inntil en ny landbruksavtale er ferdigforhandlet vil Norge være bundet av forpliktelsene i dagens landbruksavtale. Forhandlingene gjennomføres etter prinsippet om at ingenting er bestemt før alt er bestemt ("single undertaking") og skal etter den opprinnelige planen sluttføres senest 1. januar 2005.

På landbruksområdet sier ministervedtaket fra Doha at WTOs medlemsland, uten å foregripe forhandlingsresultatet, forplikter seg til omfattende forhandlinger med sikte på vesentlig forbedring av markedsadgangen, reduksjoner av alle former for eksportsubsidier med sikte på gradvis å avskaffe dem, samt vesentlig reduksjon av handelsvridende intern støtte. Spesiell og differensiert behandling av utviklingsland skal være integrert i alle deler av forhandlingene. Ikke-handelsmessige hensyn vil bli tatt hensyn til i forhandlingene som fastsatt i landbruksavtalen.

WTOs femte ministerkonferanse som fant sted i Cancún i Mexico 10.-14. september 2003, skulle være en midtveisgjennomgang og gi de nødvendige politiske direktiver for slutfasen i forhandlingene. Konferansen ble imidlertid avsluttet uten at det var mulig å komme til enighet om en ministererklæring som omfattet samtlige områder i Doha-erklæringen. Singapore-spørsmålene var den direkte utløsende årsaken til konferansens sammenbrudd. Samtidig var landbruk en viktig underliggende årsak til sammenbruddet. Toneangivende utviklingsland var svært misfornøyde med forslaget til løsning på landbruksområdet som for en stor del var basert på et fellesforslag fra EU og USA fra august 2003.

Den daværende hovedrådsformann gjorde et forsøk på å samle støtte til et omforent rammeverk i desember 2003 uten at dette lyktes. Det er nå lagt opp til flere forhandlingsmøter før sommeren 2004. Forhandlingsformannen for jordbruk har tatt sikte på å få enighet om et rammeverk for landbruksområdet innen slutten av juli. WTOs medlemsland støtter denne målsetningen. Fra norsk side vil arbeidet mot et øvre tolltak og økte tollkvoter bli prioritert. I tillegg vil det også arbeides for at hensynet til norske nøkkelprodukter ivaretas i en tollreduksjonsformel. I disse spørsmålene vil samarbeidet i G10-gruppen (Bulgaria, Island, Israel, Japan, Liechtenstein, Mauritius, Norge, Sveits, Sør-Korea, Taiwan) stå sentralt. Videre vil en særlig arbeide for en bedre løsning for blå støtte.

EU/EUs landbrukspolitikk

Landbrukspolitikken er ikke en del av EØS-avtalen, men utviklingen av EUs landbrukspolitikk har likevel betydning for norsk landbruk og næringsmiddelindustri på flere områder. Prisutviklingen på landbruksproduktene i EU påvirker omfanget av grensehandelen og konkurransekraften til i første rekke RÅK-industrien, som er konkurranseutsatt både på hjemmemarkedet og eksportmarkedet. Utformingen av EUs landbrukspolitikk har også betydning for graden av sammenfall i interesser mellom EU og Norge i internasjonale prosesser som WTO-forhandlingene.

Som en videreføring av landbruksreformen i Agenda 2000 ble det i juni 2003 vedtatt nye, større endringer i EUs landbrukspolitikk.

Forhandlinger med EU

I henhold til EØS-avtalens artikkel 19 skal EU og Norge søke å fremme handelen med landbruksvarer. I desember 2002 kom Norge og EU-kommisjonen til enighet om en avtale om utvidet handel, som bl.a. innebærer økte gjensidige tollfrie importkvoter for ost. Stortinget ga sitt samtykke til avtalen gjennom St.prp. nr. 71 (2002-2003). Avtalen ble implementert fra 1. juli 2003.

Protokoll 3-avtalen inneholder en klausul om å avvikle gjenværende industribeskyttelse i tollsatsene innen 1. juli 2004 med åpning for unntak. Forhandlinger ble avsluttet med et utkast til avtale mellom EU-kommisjonen og Norge 20. desember 2002. Avtalen ble imidlertid ikke akseptert av EUs medlemsland.

Forhandlingene ble videreført vinteren 2004. Kommisjonen og Norge ble her enige om enkelte justeringer og Kommisjonen vil nå legge fram avtalen på nytt for godkjenning i medlemslandene. En avtale vil for deler av næringsmiddelindustrien medføre økt konkurranse på hjemmemarkedet. Samtidig vil også muligheten for eksport til EU-markedet forbedres for en del norske produkter.

1.6 Hovedtrekk i avtalen

Effektivisering og strukturrasjonalisering vil over tid gi reduksjon i kostnadene i vareproduksjonen. Dette er nødvendig for at jordbruket skal være konkurransedyktig i en framtid med økende handel og internasjonalisering i industri- og handelsleddene og fortsatt være i stand til å produsere fellesgodene samfunnet etterspør og som er hovedbegrunnelsen for overføringsnivået. Regjeringen mener effektiviseringen må kombineres med ny næringsutvikling for at målet om levende og aktive bygdesamfunn skal kunne realiseres.

Årets jordbruksavtale skal bidra til å nå målene med Landbruk Pluss. Spesielt skal de økte avsetningene til næringsutvikling, investeringsstøtte, kommunale midler og moderniseringen av BU-midlene gi økt fleksibilitet og større måloppnåelse.

Grunnlaget for å nå målene med Landbruk Pluss ligger i kunnskapen og det lokale engasjement. Dette forutsetter en kombinasjon av forenkling av virkemidlene og økt lokal tilpasning og desentralisering i gjennomføringen. Prosjektet skal forsterke desentraliseringen av myndighet og oppgaver til kommunene utover det som følger av St.meld. nr. 19 (2001-2002) Nye oppgaver for lokaldemokratiet og Stortingets behandling av denne, jf. Innst. S. nr. 268 (2001-2002).

Det er viktig at jordbruksavtalen settes inn i denne hovedtenkingen. Virkemidlene på avtalen må spille sammen med verdiskapingsprogrammene på kap. 1149 og andre virkemidler, slik at de til sammen stimulerer vekst og mangfold med utgangspunkt i landbrukets og bygdenes ressurser.

Grunnlagsmaterialet

Inntektsøkningen pr. årsverk fra 2002 til 2003 er i årets materiale beregnet til 8³/₄ pst. Fra 2003 til 2004 har Budsjettnemnda for jordbruket budsjettert med en inntektsøkning pr. årsverk på 8¹/₂ pst., inkl. inntektsverdien av jordbruksfradraget.

Markedsbalansen har de siste årene vært bedre enn på lenge. Med mindre unntak ligger det ikke vesentlige økte inntektsmuligheter for jordbruket i forbedring av markedsbalansen. Derimot ligger det betydelige muligheter i ny næringsutvikling som faller utenfor avgrensingen av Totalkalkylen for jordbruket, og i spesialmarkeder, lokale varianter mv.

Rammen for avtalen

Moderate inntektsoppgjør skal bidra til å bringe lønns- og kostnadsutviklingen mer på linje med våre handelspartnere. Det er videre nødvendig med en stram budsjettpolitikk bl.a. for å bedre rammebetingelsene for konkurranseutsatt næringsvirksomhet. Grunnlagsmaterialet fra Budsjettnemnda for jordbruket viser at jordbruket har betydelig nytte av en økonomisk politikk som bidrar til et lavt rentenivå. Grunnlagsmaterialet tilsa videre en vesentlig lavere ramme enn i fjorårets oppgjør, slik også jordbrukets krav la til grunn.

Avtalens ramme er 170 mill. kroner lavere enn rammen for inneværende avtale. Ved vurdering av rammens størrelse har partene lagt til grunn prognoser og vurderinger som vist i proposisjonen. Partene konstaterer at jordbruksavtalen for 2004 innebærer en anslått inntektsøkning i jordbruket pr. årsverk for perioden 2002 til 2005 som i prosent er høyere enn for andre grupper i samfunnet. Partene konstaterer videre at jordbruksoppgjøret for 2004, sammen med virkningen av de tidligere års oppgjør, innebærer at jordbruket i perioden 2002-2005 har fått beholde en vesentlig del av produktivitetsgevinsten og at produktivitetsgevinsten dermed kommer næringen til gode.

Målprisene økes marginalt, innenfor en ramme på 40 mill. kroner. Målprisene på matkorn reduseres med 8 øre pr. kg. Førkorn reduseres med 5 øre pr. kg. Målprisene på de fleste kjøttvarer reduseres noe, mens målprisene på melk og frukt og grønt økes noe. AMS (gul støtte) i WTO-avtalen vil bli nær uendret som følge av avtalen. I tillegg til de beskrevne endringene i målprisene videreføres ordningen med prisnedskrivning til RÅK-industrien. Myndighetene vil følge utviklingen i konkurransesituasjonen nøye. Det forutsettes at den foreslåtte målprisreduksjonen på matkorn kommer melbasert næringsmiddelindustri og forbrukerne til gode. Det er en oppgave for alle aktører i melmarkedet å bidra aktivt til kostnadsreduksjon. Statens landbruksforvaltning vil, med utgangspunkt i sin forvaltning av tollvernet, få de nødvendige fullmakter for å forsterke prisovervåkingen i hele verdikjeden for korn/matmel.

Internasjonale forhold

Internasjonale forhold legger i økende grad føringer for utviklingen av den nasjonale landbrukspolitikken. Spesielt vil en ny WTO-avtale, slik de ulike forslag nå

ligger, kunne få stor betydning for utformingen av landbrukspolitikken framover. Det vil kunne gjelde både tilskuddsordningene i nivå og innretning, og markedsordningene.

Selv om det nå er uklart på hvilket tidspunkt en ny WTO-avtale vil tre i kraft, og hvilket omfang den vil få, synes likevel retningen i en slik avtale klar. Regjeringen mener gradvise tilpasninger i tide vil være et viktig bidrag til at det norske landbruket i fremtiden skal kunne oppfylle sine samfunnsoppgaver.

Miljøvirkemidler

Fra 2004 ble nasjonalt miljøprogram etablert. Fra og med 2005 etableres det regionale miljøprogram og en miljørettet økonomisk virkemiddelpakke på regionalt nivå. Det er videre lagt til grunn at alle foretak som søker og mottar produksjonstilskudd skal ha sin egen miljøplan.

Modernisering av bygdeutviklingsmidlene

I tråd med Landbruk Pluss-satsingen innebærer avtalen en modernisering av bygdeutviklingsmidlene. Denne moderniseringen skal bidra til en forsterket nærings- og eiendomspolitikk, inkludert en videre effektivisering av norsk landbruk. I avtalen er det avsatt 85 mill. kroner til et investerings- og omstillingsprogram i melke- og storfeproduksjon. Det er en økning på 20 mill. kroner. Øvrige fylkesvise BU-midler økes med 20 mill. kroner. Videre moderniseres regelverket for investeringstilskudd.

Avtalen innebærer at virkemidlene samles i én pott som fordeles regionalt. Omleggingen trer i kraft 1. januar 2005. Landbruksdepartementet vil løpende evaluere effekten av virkemidler knyttet til næringsutvikling og vurdere tilpasninger ut fra endringsbehov.

Strukturutvikling og organisasjonsformer

Avtalen øker handlingsrommet og gir mer likeverdige muligheter for å utvikle produksjonen og øke produksjonsomfanget uavhengig av organisasjonsform og grader av samarbeid i melkeproduksjonen, slik flertallet i næringskomiteen påpekte ved behandlingen av fjorårets avtale. Som følge av avtalen blir også mulighetene og regelverket for melkeprodusenter mer det som gjelder for andre produksjoner. Hva partene er blitt enige om, er nærmere omtalt i proposisjonen.

Andre hovedpunkter

FORVALTNINGSMODELL FOR KOMMUNALE VIRKEMIDLER

Forvaltningsansvaret for en del virkemidler over LUF ble overført til kommunene fra 2004. Midlene fordeles til kommunene via Fylkesmannen med utgangspunkt i de premisser som er trukket opp. Rammen for kommunale midler forutsettes utvidet fra 105 mill. kroner til 115 mill. kroner for 2005.

ØKOLOGISK LANDBRUK

Satsingen på økologisk jordbruk videreføres. Bevilgningene økes med 5 mill. kroner. Resultatrapporterin-

gen viser at utviklingen på markedssiden ikke er tilfredsstillende. Det skal legges opp til en mer effektiv bruk av prosjektmidlene, med vekt på markedstiltak og bedre samspill med de store markedsaktørene.

MARKEDSORDNINGEN FOR MELK

Det ble fra 1. januar 2004 iverksatt endringer i markedsordningen for melk. Endringene berørte markedsreguleringen, importvernet og prisutjevningsordningen for melk. Det er etablert et administrativt og regnskapsmessig skille mellom råvarehåndtering og videreføring i TINE. Det er fastsatt en målpris på melk som er knyttet opp mot dette skillet (noteringspunktet). Videre ble markedsregulators forsyningsplikt betydelig utvidet, både til produksjon av ikke-flytende og flytende melkeprodukter. Fra 2005 av legges til grunn at særskilte konkurransemessige reguleringer i regi av landbruksmyndighetene avvikles.

GEITMELKPRODUKSJON

På grunnlag av fallende antall kvotebaserte geitmelksprodusenter er det i avtalen definert noen satsingsområder for å styrke de eksisterende produksjonsmiljøene. I andre områder kombineres satsing på lokal foredling med tilbud om en frivillig omstillingspakke, jf. kapittel 7 i proposisjonen. Samtidig er det avsatt inntil 8 mill. kroner i 2005 til et flerårig prosjekt for å gjennomføre sykdomssanering i geiteholdet. Dette kombineres med økning i andelen produksjonstilknyttede inntekter. I sum skal endringene bidra til en sikrere framtid for geiteholdet, friskere geiter, bedret melkekvalitet og lavere samfunnsøkonomiske kostnader.

KJØTT OG EGG

Storfekjøttmarkedet viser tendenser til mer varig underdekning med norske råvarer. Næringskomiteens flertall påpekte i fjor (Innst. S. nr. 288 (2002-2003)) at det er et mål å dekke etterspørselen etter varer det er naturlig grunnlag for å produsere i Norge, innenfor gjeldende handelspolitiske rammer. Storfekjøttproduksjonen prioriteres i avtalen. Fjorårets omlegging til tilskudd til lammeslakt i saueholdet var vellykket og forsterkes i avtalen.

Det ble i 2003 fastsatt en ny forskrift om Omsetningsrådets myndighet vedrørende markedsregulering for jordbruksvarer. Regjeringen vektlegger at alle markedsregulatorer følger opp bestemmelsene som er fastsatt om forsynings-, mottaks- og informasjonsplikt med grunnlag i forskriften.

FORDELINGSPROFILEN

Fordelingsprofilen baseres på prinsippene fra Stortingets behandling av St.meld. nr. 19 (1999-2000) og Sem-erklæringen, med sikte på å bidra til en gradvis omstrukturering og effektivisering i jordbruket. En noe større andel av midlene søkes kanalisert mot bruk der produksjonen har stor betydning for inntekt og sysselsetting. Den geografiske differensiering opprettholdes.

2. KOMITEENS MERKNADER

Rammen

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Olav Akselsen, Bendiks H. Arnesen, Grethe Fosslie og Aud Gaundal, fra Høyre, Ivar Kristiansen, Erlend Nornes, og Anne Kathrine Slungård, fra Fremskrittspartiet, Øystein Hedstrøm og Lodve Solholm, fra Sosialistisk Venstreparti, Åsa Elvik og Inge Ryan, fra Kristelig Folkeparti, Olaf Gjedrem og May-Helen Molvær Grimstad, og fra Senterpartiet, Odd Roger Enoksen, viser til at det foreligger en framforhandlet avtale mellom staten og jordbruksorganisasjonene. Avtalen innebærer bl.a. at målprisene økes tilsvarende 40 mill. kroner, og at bevilgningene over kap. 1150 reduseres med 410 mill. kroner i 2005. Videre utgjør 200 mill. kroner i disponering av ledige midler på avtalen en del av avtalerammen på minus 170 mill. kroner totalt. Komiteen konstaterer at partene er enige om at dette legger grunnlag for en inntektsøkning i jordbruket på vel 3 pst. Videre er partene enige om at jordbruket beregnes å få en inntektsøkning i perioden 2002 til 2004 på om lag 18 pst. pr. årsverk og at næringen i perioden 2002 til 2005 dermed har fått beholde en vesentlig del av produktivetsgevinsten.

Når det gjelder fordeling av produktivetsgevinsten, viser komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, til avtalen mellom partene.

Flertallet har merket seg at det i perioden 2002 til 2004 spesielt er redusert arbeidsforbruk og redusert realrente som gir økt inntekt, beregnet pr. årsverk. Dette viser betydningen for sektoren av forhold som ligger utenfor forhandlingene. Renta er nå på et historisk lavt nivå. Det er viktig at arbeidet med kostnadsreduksjoner fortsetter, slik at jordbruket kan tåle en viss renteøkning igjen på sikt. God utnyttning av markedsmulighetene, økt mangfold, et balansert marked, strukturelle endringer og fornuftige kostnadstilpasninger vil i økende grad få betydning for en tilfredsstillende inntektsutvikling i jordbruket. Flertallet har merket seg at markedsbalansen for jordbruksråvarer nå er bedre enn på svært mange år. Det har stor betydning at en god markedssituasjon videreføres og at markedsmulighetene utnyttes offensivt. Videre vil flertallet peke på, slik det framgår av proposisjonen, at det ligger inntekspotensial i å øke utnyttingsgraden av jordbruksfradraget.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til St.meld. nr. 19 (1999-2000) Om norsk landbruk og matproduksjon, og Innst. S. nr. 167 (1999-2000) hvor et bredt flertall la følgende inntektsmålsetting til grunn for landbruket:

"For å sikre at landbruket skal kunne utføre de mangesidige samfunnsoppgavene som næringen er tildelt,

mener et flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, næringen må tilbys inntektsmuligheter og sosiale vilkår som sikrer rekrutteringen til næringen."

Videre skrev det samme flertallet:

"Dette flertallet mener det må føres en aktiv landbrukspolitikk som sikrer aktive utøvere i jordbruket en inntektsutvikling og sosiale vilkår på linje med andre grupper i samfunnet."

I St.prp. nr. 66 (2003-2004) er det vist til at inntektsøkningen for næringen, inkludert skattefradraget for jordbruket, er 18 pst. pr. årsverk i perioden 2002 til 2004. Det er også opplyst at den sterke inntektsveksten hovedsakelig er å finne i to forhold; redusert realrente på lånt kapital og økt produktivitet. Samtidig viser statistikk at i perioden etter at St.meld. nr. 19 (1999-2000) ble behandlet, har inntektsgapet mellom landbruket og andre grupper økt fra 135 000 kroner pr. årsverk i 2000 til 160 000 kroner pr. årsverk i 2004.

Disse medlemmer viser videre til at dersom stortingsflertallets målsetninger for næringen skal nås, så er det viktig at næringen også får beholde produktivetsgevinsten. Det ble da også klart presisert fra flertallet, alle unntatt Fremskrittspartiet, i næringskomiteen ved behandlingen av jordbruksoppjøret i 2003:

"Dette flertallet finner det naturlig at jordbruket får beholde en vesentlig del av produktivetsgevinsten. Dette kan sikre en mer akseptabel og sammenlignbar inntektsutvikling, samtidig som produktivetsgevinsten blir en drivkraft som kommer næringen til gode."

Disse medlemmer er av den oppfatning at Regjeringen, gjennom statens tilbud i jordbruksforhandlingene, ikke forholdt seg til stortingsflertallets klare merknader når det gjelder inntektsmålet for landbruket. Disse medlemmer har merket seg at partene i jordbruksavtalen likevel kom fram til en enighet om at jordbruket får beholde det vesentlige av produktivetsgevinsten for perioden 2002-2005. Disse medlemmer legger til grunn at jordbruket også får beholde en vesentlig del av produktivetsgevinsten for det aktuelle året det forhandles om en ny jordbruksavtale.

Disse medlemmer har videre merket seg at partene innen den avtale rammen legger til grunn at jordbruket skal kunne få en inntektsvekst på 3 pst. fra 2004 til 2005. Dette på tross av at den økonomiske rammen for årets jordbruksavtale er 170 mill. kroner, inkludert en disponering av 200 mill. kroner i ubrukte midler fra 2003-budsjettet. Inntektsveksten forutsetter at

- Produksjon, markedsinntekter og tilskudd på 3 300 bruk som går ut av drift fra 2004 til 2005 overføres gjenværende 51 200 bruk.
- Bruk som går ut av drift bruker 4 160 årsverk for å produsere det volumet som overføres gjenværende produsenter. Arbeidsinnsatsen for de gjenværende produsenter må ikke øke med mer enn 860 årsverk. De må med andre ord effektivisere driften.

- Den generelle prisstigningen kan ikke overstige 2 pst. i 2005.
- Realrenta må ligge lavere i 2005 enn i 2004. Med en prisstigning på 2 pst. kan det nominelle rentenivået ikke øke mer enn 0,5 pst. i 2005 i forhold til 6. juni 2006 volumreduksjoner på kostnadssiden, dvs. at produksjonskostnadene pr. produserte enhet må reduseres med 0,9 pst. i 2005 og kapitalslit med 2 pst. slik at jordbruket til sammen kan spare inn 220 mill. kroner i kostnader.
- Disponeringen av 200 mill. kroner i "engangsmidler" med en styrking av likviditeten på LUF i 2004 med 150 mill. kroner, en styrking av fondskapitalen til skadefondet med 40 mill. kroner i 2004 og en avsetning på 10 mill. kroner til digitale markslagskart i 2004, forusettes å gi jordbruket 200 mill. kroner i inntektsvekst i 2005.

Disse medlemmer vil påpeke at det skal svært små utslag til før noen av forutsetningene ikke slår til slik som forutsatt. Samtidig er det grunn til å påpeke at det er bruksnedgang og lavere rentenivå som de siste årene har gitt en inntektsøkning for jordbruket. På samme måte som det er forutsetningene for inntektsutviklingen neste år.

Disse medlemmer viser til at årlige jordbruksforhandlinger er en stor og krevende oppgave. Disse medlemmer mener det bør vurderes å legge opp til 2-årige avtaler for å skape større forutsigbarhet i næringa.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at den framforhandlede avtalen mellom staten og jordbrukets organisasjoner innebærer en redusert ramme med 170 mill. kroner og redusert budsjettstøtte med 410 mill. kroner, mens målprisene økes med 40 mill. kroner. Disse medlemmer har videre merket seg at de tre hovedmålene som trekkes frem er en fortsatt effektivisering av landbruket, overføringene tilpasses de norske posisjoner i forhandlingene i WTO og en forenkling av tilskudds- og erstatningsordninger.

Disse medlemmer mener Regjeringen i årets jordbruksoppgjør ikke gir helt nødvendige signaler til jordbruket om nødvendigheten av en kraftig kursomlegging for å få en utvikling som presser næringen til sterkere effektiviseringskostnadsutt som grunnlag for styrket konkurransedyktighet og lavere matvarepriser. En utsettelse av denne prosessen vil være skadelig for jordbruket på sikt. Disse medlemmer minner om at flere forslag fra departementet som for eksempel forslag om en dobling av maksimalkvoten på kumelk, muligheter for kvoteleie og reduserte målpriser gikk i retning av mer fleksible kostnadseffektive løsninger som også ville lagt grunnlaget for reduserte rammer. Disse medlemmer registrerer at departementet frafalt viktige forslag som ville stimulert til en mer effektiv produksjon av jordbruksvarer. Disse medlemmer mener de få resultater som går i retning av mer fleksible og kostnadseffektive løsninger er langt fra tilstrekkelig til å oppnå et helt nødvendig tempo i

tilpasningen av norsk jordbruk til en internasjonal konkurransesituasjon.

Strukturpolitikken

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at det var et bredt flertall som under behandlingen av St.meld. nr. 19 (1999-2000) la til grunn at man ville få en moderat strukturutvikling i landbruket. Statens tilbud til bondeorganisasjonene og den framforhandlede avtalen bryter med denne forutsetningen.

I løpet få av år vil disse strukturtiltakene forme et helt annet og mer industrielt landbruk enn det distriktslandbruket vi har i dag. Det er i strid med folkets oppfatning. En ny undersøkelse viser nemlig at 84 pst. av det norske folk vil opprettholde familielandbruket slik vi kjenner det i dag. Disse medlemmer viser til at statens tilbud vil svekke landbrukets rolle i distrikts- og bosettingspolitikken, noe som for øvrig fremkommer på side 35 i statens tilbud til landbruksorganisasjonene:

"... en årlig reduksjon på 6 % i antall jordbruksbedrifter og arbeidsforbruk som vi nå ser, vil redusere det tradisjonelle landbrukets rolle i norsk distrikts- og bosettingspolitikk."

Disse medlemmer vil peke på at statens tilbud i jordbruksforhandlingene var av en slik karakter at det ville forsterke bruksnedgangen ytterligere. Særlig forslaget til endringer i kvotereglene for melk ville på sikt bidra til store strukturendringer i melkebrukene.

Disse medlemmer mener at det er uheldig for jordbruket at rammevilkårene for næringen i så stor grad kan bli endret gjennom en enkelt jordbruksavtale. Strukturspørsmål i jordbruket er av en slik karakter at det må eksistere en grense for hvor store endringer som kan presses igjennom i et jordbruksoppgjør. Årets tilbud fra staten i jordbruksforhandlingene, var i så måte et tilbud som gav organisasjonene små andre valg enn å forsøke å dempe de verste utslagene av tilbudet.

De strukturelle grep som er gjennomført de siste årene, gjenspeiles i økt bruksavgang. Disse medlemmer mener at det landbruket minst av alt har behov for nå er ytterligere tiltak som forsterker bruksavgangen. En økning i bruksavgangen vil også hemme muligheten til å utvikle tilleggsnæringer og dermed styrke bygdesamfunnene. Det er derfor etter disse medlemmer oppfatning viktig å unngå at det også i neste års forhandlinger tas nye strukturelle grep. Disse medlemmer vil i den sammenheng vise til at Stortinget behandlet nye konsesjonsgrenser for svin og fjørfe i Ot.prp. nr. 94 (2002-2003) og at det samme ville vært naturlig når det gjelder statens forslag til endringer i reglene om melkekvoter.

Disse medlemmer vil derfor fremme forslag om at større strukturgrep innen landbrukspolitikken må forelegges Stortinget til behandling, og ikke tvinges igjennom over forhandlingsbordet under jordbruksforhandlingene.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge fram eventuelle spørsmål om større endringer i strukturpolitikken til ordinær behandling i Stortinget."

Disse medlemmer mener at en viktig forutsetning for økt verdiskaping i landbruket er stabilitet og forutsigbarhet i rammevilkårene for næringen. Derfor er det helt sentralt at overordnede spørsmål om struktur undergis stortingsbehandling. Gjennom høringsrunder og offentlig debatt om forslagene vil dermed Stortinget få den nødvendige informasjon til å legge de føringer som flertallet mener det er behov for i landbrukspolitikken.

Målpriser og hensynet til en konkurransedyktig næringsmiddelindustri

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, har merket seg at også årets jordbruksavtale er inngått med en viss økning i målprisene og relativt betydelig reduksjon i bevilgningene over statsbudsjettet. Det er likevel lagt vekt på å sikre konkurransevilkårene for næringsmiddelindustrien. Det er viktig å opprettholde en konkurransedyktig næringsmiddelindustri i Norge. Målprisendringer må derfor gjøres i avveiningen mellom hensynet til inntektsmuligheter for jordbruket, konkurransekraften til foredlingsindustrien og hensynet til forbrukerne. Flertallet mener det over tid bør legges opp til en politikk som gir større forutsigbarhet for at forskjellene i råvarekostnader til andre land ikke økes. Det bør derfor søkes løsninger som gir mer robuste rammevilkår for industrien og kan ta høyde for svingninger i valutakursene og reduserte råvarekostnader i konkurrerende land. Flertallet vil spesielt be partene ta hensyn til den konkurranseutsatte RÅK-industrien ved detaljutforming av avtalebestemmelser framover.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, ser positivt på at partene, innenfor rammen av en viss målprisøkning, har prioritert å redusere målprisene på korn, med tilskuddskompensasjon til kornprodusentene. Kornprisene er viktige både for den konkurranseutsatte mel- og bakevareindustrien, og kraftfôret er en viktig kostnadsfaktor i husdyrholdet. Dette flertallet forventer at reduserte kornpriser gir seg tilsvarende utslag i form av lavere mel- og kraftfôrpriser. Resultatkontrollen tyder på at det er mulig å opprettholde et stort åpent jordbruksareal med lavere og mer konkurransedyktige kraftfôrpriser enn det vi historisk har hatt i Norge. Det legger til rette for lavere råvarepriser framover. Samtidig vil dette flertallet peke på at det må sikres tilstrekkelig lønnsomhet i kornproduksjonen slik at arealbruken kan opprettholdes og at grunnlaget for grovfôrbasert husdyrhold i distriktene kan videreføres.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, har merket seg at partene er enige om at ordningen med eksportrestitusjon til eksportmarkeder fases ut, med grunnlag i begrenset

effekt av ordningen og et stramt budsjettopplegg. Flertallet finner det også riktig, med grunnlag i internasjonale forhandlinger, at denne type ordninger ikke prioriteres.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet har merket seg at målprisene økes i årets avtale selv om økningen er mindre enn i de foregående avtaler. Så lenge det eksisterer et system med en jordbruksavtale, mener disse medlemmer at målprisene må legges på et lavere nivå. Disse medlemmer vil hevde at økte målpriser vil bidra til økt grensehandelslekkasje og svekket konkurransevne for kjøttindustrien. Dette kommer i tillegg til den nye matvareavgiften og mulig opphør av pakkemetoden med CO-pakkegass som vil bidra til en forverring av situasjonen.

Disse medlemmer mener utviklingen er bekymringsfull fordi råvareprisforskjellene med Europa øker. NILFs årlige rapport, "Mat og Industri", viser at prisene på matvarer som kjøtt og ost flater ut eller reduseres i EU, mens prisstigningen er markant her hjemme. Tall fra SIFO viser også en betydelig prisstigning på norsk mat og en høyere prisstigning enn den generelle prisveksten. Prisene stiger mer enn i Sverige siden oktober 2002 som er referansepunktet i undersøkelsen.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen har nedfelt en intensjon i Sem-erklæringen om å etablere konkurransedyktige priser i tillegg til reduserte prisforskjeller mellom Norge og EU på matvarer. Denne intensjonen er ikke oppfylt. Disse medlemmer mener denne utviklingen må snus slik at konkurransedyktigheten kan bedres for norske bønder og næringsmiddelindustri. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiets særmerknader, generelle merknader, som viser hvordan det er mulig å starte en tilpasning av jordbruket som gir grunnlag for en sterkere næringsmiddelindustri og en volumproduksjon som bedre tåler utenlandsk konkurranse.

Internasjonale forhold

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til de pågående forhandlingene i WTO, og til at Stortinget har gitt sin tilslutning til Regjeringens forhandlingsmandat. Flertallet støtter Regjeringen i valg av strategi med et nært samarbeid med G10-landene. I pressemelding fra Landbruksdepartementet 30. april 2004 understreker landbruksministeren at denne gruppen ikke kan akseptere at det etableres et øvre tolltak og at det legges opp til en obligatorisk økning i tollkvotene. Han sier videre at tollreduksjonsformelen må gi tilstrekkelig fleksibilitet til å verne om våre mest sensitive produkter som er nødvendig for å ivareta våre "non-trade concerns", dvs. sikre kulturlandskap, levende bygder og nasjonal matvareberedskap. Flertallet støtter disse intensjonene, og understreker samtidig betydningene av å ha et nært forhold til landbrukets organisasjoner i forhandlingene.

Flertallet ser positivt på det omfattende miljøarbeid og omlegging av miljøvirkemidlene som har vært gjort i avtaleregime de siste årene. Miljøprogrammene og miljøplaner på alle bruk vil riktig brukt kunne bidra til økt konkurransekraft og økt tillit til norske produkter, redusert miljøbelastning og videreutvikling av et åpent vakkert kulturlandskap. Flertallet er tilfreds med at dette arbeidet i årets oppgjør kan konkluderes med at miljøstøtten knyttet til miljøprogrammene nå tilfredsstiller kravene til grønn støtte i gjeldende WTO-avtale.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet er enige i at ordninger under miljøprogrammene innrettes slik det er gjort i årets jordbruksavtale med sikte på å tilfredsstille kravene til grønn støtte i gjeldende WTO-avtale.

Disse medlemmer mener imidlertid det vil være helt feil å tilpasse norsk landbruk til et framtidig forhandlingsresultat i WTO før forhandlingene er avsluttet, både fordi man ikke vet hva forhandlingsresultatet blir, og fordi man gjennom en slik tilpasning ikke vil ha mulighet til å opprettholde et landbruk som er tilnærmet likt det småskala multifunksjonelle landbruk et flertall i Stortinget så langt har støttet opp om.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er enige i at man med dagens tilskudds- og støtteordninger søker å tilpasse overføringene til de norske posisjonene i forhandlingene i WTO. Disse medlemmer mener likevel at en betydelig omlegging av landsbrukspolitikken vil være det viktigste for å sikre jordbrukets overlevelsessevne. En gjennomregulert landsbruksnæring med videreføring av administrative priser, konsesjoner, produksjonskvoter og selektive støtteordninger vil være ødeleggende i et helt nødvendig arbeid med å utvikle fleksible og kostnadseffektive markedsløsninger. Disse medlemmer vil hevde at utviklingen av en robust produksjon basert på markedsøkonomiske kriterier må ha topp prioritet og må utvikles før tollvernet faller.

Rammebetingelser for melkeproduksjonen

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, viser til at partene har kommet fram til enighet om en omfattende pakke med endringer i rammebetingelsene i melkeproduksjonen. Flertallet har merket seg at den innebærer mer likeartede utviklingsmuligheter for ulike organisasjonsformer i melkeproduksjonen gjennom harmonisering av dagens regelverk for samdrifter og andre organisasjonsformer. Flertallet er enige i at aktivitetskravet til samdriftene har vært det viktigste grunnlaget for å yte større tilskudd til samdrifter enn enkeltmannsforetak med samme driftsomsfang. Ønske om større tilskuddsutmåling bør ikke være grunnlaget for valg av organisasjonsform og investeringer som skal avskrives over lang tid.

Flertallet er positivt til samdrift. Gjennom avtalen økes fleksibiliteten også for samdrifter på noen områder, bl.a. ved at aktivitetskravet bortfaller. Flertallet

viser til at avtalen innebærer avvikling av aktivitetskravet for samdrifter i melkeproduksjonen, og har merket seg at partene er enige om å vurdere forutsetningene for et kontrollerbart aktivitetskrav fram til 1. januar 2005. Samtidig mener flertallet at forutsigbarhet i rammebetingelsene er viktig. For det store flertall av samdrifter som har tilpasset seg gjeldende regler er det derfor viktig at avtalen legger opp til avvikling av ekstratilskuddet over tid. Samtidig bør overgangen fra 1. juli håndteres fleksibelt slik at endringene ikke unødvendig griper inn i planer som er lagt i næringen.

Flertallet vil også vise til at med denne relativt store omleggingen, legges grunnlag for et rammeverk i melkeproduksjonen som kan være mer stabilt framover. Det er viktig i en periode med stort investeringsbehov. Uforutsigbarhet kan i seg selv bidra til å redusere investeringslyst.

Flertallet konstaterer videre at med de avtalte harmoniseringer av regelverket kommer også melkeproducentenes muligheter til å utvikle sin produksjon mer på linje med de muligheter andre produksjoner har, innenfor de rammene kvotesystemet gir. Flertallet vil peke på at kvotesystemet først og fremst er ment å være et virkemiddel for å tilpasse totalproduksjonen til markedsmulighetene. Ut over det bør systemet i minst mulig grad begrense handlingsrommet for produsentene. Dette er ikke minst viktig for å rekruttere nye unge utøvere, med behov for utviklingsmuligheter, til sektoren.

Flertallet vil samtidig peke på nødvendigheten av å utvikle regelverket og oppfølgingen av det, for å hindre tilpasninger som ikke er i tråd med målene og intensjonene for de enkelte ordninger.

Flertallet viser til at handlingsrommet for enkeltbruk i melkeproduksjonen øker i avtalen, med virkning fra 1. januar 2005. Omsetningen av kvoter holdes på fylkesnivå, med unntak for Oslofjordregionen, som blir en omsetningsregion. Flertallet vil peke på at den geografiske produksjonsfordelingen er helt sentral i landbrukspolitikken. Flertallet er likevel enige i at fylkene rundt Oslofjorden, som også har relativt begrenset melkeproduksjon, blir én omsetningsregion. Det kan ikke pekes på viktige distriktpolitiske eller andre landbrukspolitiske hensyn som skulle tilsi en annen vurdering.

Flertallet viser til at avtalen innebærer en viss utflating av strukturprofilen i areal- og kulturlandskapstilskuddene, slik det ble forutsatt ved behandlingen av St.meld. nr. 19 (1999-2000). Dette kompenseres de minste brukene for gjennom økt strukturtilskuddet. Flertallet har merket seg at det bl.a. er forvaltnings- og kontrollmessige hensyn som ligger til grunn for tilpasningen, bl.a. ved at det økonomiske incitamentet til å søke tilskudd på andre måter enn via de reelle driftsenhetene reduseres. Flertallet ber departementet på egnet måte legge fram for Stortinget en vurdering av konsekvensene av endret regelverk som har strukturvirkning. Flertallet ser positivt på at partene videreutvikler tilskuddssystemet med sikte på forenkling og for å redusere uønsket tilskuddstilpasning. Flertallet ser det som naturlig at

arealtilskuddene differensieres med grunnlag i regionvise kostnadsulemper, mens strukturdifferensieringen ivaretas av husdyrtilskuddene og jordbruksfradraget. Det vil bidra til et enklere og mer oversiktlig tilskuddssystem og formål med de ulike ordningene.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener at de endringer i rammebetingelsene som følger av årets avtale er av et omfang som tilsier at dette ikke hører hjemme i forhandlinger mellom avtalepartene. Endringene vil påvirke strukturen i næringa i et omfang som tilsier at Stortinget burde ta stilling til dette som egen sak.

Disse medlemmer viser i denne forbindelse til at taket for produksjon på det enkelte bruk heves kraftig, at det åpnes for kvoteleie, at mulighetene for direkte omsetning av melkekvote utvides og at aktivitetskravet i samdrifter fjernes.

Disse medlemmer mener at flere av elementene bringer oss mer i retning av et leilendingejordbruk, med leie av både jord og melkekvoter. Dette vil redusere forutsigbarheten og investeringsviljen i landbruket.

Disse medlemmer frykter at samdrift mellom aktive produsenter vil bli en sjeldenhet ved at aktivitetskravet fjernes, og vil på samme måte som komiteens flertall be om at partene finner fram til ordninger som kan ivareta hensynet til at vi også i framtida skal ha samdrifter med aktive deltagere.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at statens tilbud i jordbruksforhandlingene om en dobling av maksimalkvoten for melk og muligheter til kvoteleie ble forhandlet bort. Disse medlemmer mener at økte muligheter for kvotesalg i avtalen langt fra er tilstrekkelig for å oppnå et nødvendig tempo i tilpasningen av melkeproduksjonen til en kommende internasjonal konkurransesituasjon.

Disse medlemmer mener primært at produksjon og omsetning av melk skal foregå i et marked med reell konkurranse uten offentlig fastsatte melkekvoter. Disse medlemmer vil likevel, som en subsidiær holdning innenfor den eksisterende landbrukspolitikken, støtte ordningen med omsettelige produksjonskvoter for melk. Det bør da vektlegges at produksjonskvotesystemet praktiseres på en måte som fører til en ønsket strukturutvikling og kostnadsenkning i melkeproduksjonen. Disse medlemmer vil hevde at en ordning med omsettelige produksjonskvoter for melk som gjøres landsomfattende, bedrer mulighetene ytterligere for en ønskelig strukturutvikling og kostnadsenkning i melkeproduksjonen. Disse medlemmer vil på denne bakgrunn fremme følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om en ordning med omsettelige produksjonskvoter for kumelk som ikke beregnes til fylkes- eller regionnivå, men gjøres landsomfattende."

Disse medlemmer viser til at samdrift er en rasjonell produksjonsform som gjør det mulig for

yrkesutøvere i landbruket i fellesskap å utnytte stor driftsfordeler, styrke lønnsomheten i produksjonen og ta ut mer ferie og fritid. Kostnadseffektive produksjonsopplegg styrker også muligheten for lavere matvarepriser.

Disse medlemmer registrerer at forholdene for samdrifter legges ikke særlig til rette ved dette jordbruksoppgjøret. Etter 1. juli 2004 aksepteres kun 5 deltakere i samdrifter og avstandskravet på 12 km opprettholdes. Disse medlemmer vil minne om Fremskrittspartiets landbrukspolitikk som tilsier at markedet selv utvikler hensiktsmessige løsninger for en konkurransedyktig produksjon. Disse medlemmer kan derfor ikke se at det foreligger særskilte grunner til å begrense mulighetene for samdrift.

Modernisering av bygdeutviklingsmidlene

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at avtalen innebærer en betydelig modernisering og målretting av bygdeutviklingsmidlene i tråd med Landbruk Pluss-satsingen. Flertallet vil peke på at det er behov for endringskompetanse i landbruket framover. Det bør legges vekt på disse utfordringene ved disponering av kompetansemidlene i avtalen. Flertallet er enig i at økt satsing på alternativ næringsutvikling er like nødvendig som en mer konkurransedyktig volumproduksjon. I dette arbeidet er det nødvendig å se alle landbrukets ressurser samlet. Samtidig er det viktig å få alle ledd i dette arbeidet til å arbeide samordnet og målrettet med grunnlag i en overordnet nasjonal strategi. Flertallet ser positivt på at det regionale ledd, koordinert av fylkesmannen, får økt ansvar til å prioritere regionalt innenfor nasjonale strategier.

Flertallet ser positivt på at melke- og storfekjøttproduksjonen prioriteres særskilt i denne gjennomgangen. Disse produksjonene er svært viktige i landbrukets bidrag både til sysselsetting og arealbruk i distriktene. Flertallet viser spesielt til at det er underskudd i produksjonen av norsk storfekjøtt og har merket seg at denne produksjonen er prioritert i avtalen ved at målprisene ikke reduseres til tross for redusert kraftfôrpris, ved økt storfetilskudd og økt driftstilskudd til spesialisert kjøttproduksjon. Det er nødvendig at det også i denne produksjonen utvikles enheter med et produksjonsomfang som gjør profesjonell kvalitetsproduksjon og en tilfredsstillende inntektsutvikling mulig. Flertallet har merket seg at det nå registreres en viss reduksjon i jordbruksareal i drift. En ekstensiv produksjon som ammekuholdet kan være et viktig bidrag til å holde kulturlandskapet åpent med beitedyr. Flertallet ber avtalepartene følge arealutviklingen nøye og vurdere tilpasninger i virkemiddelbruken for å sikre at Norges begrensede jordbruksarealer holdes i drift og gir et attraktivt og variert kulturlandskap.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Landbruk Pluss-strategien har som mål å forsterke nærings- og eiendomspolitikken, overføre myndighet i jord- og skogbrukspolitikken til regionalt og lokalt nivå og fjerne flaskehalsen som hindrer næringsutvikling på bygdene.

Disse medlemmer mener en målrettet strategi for alternative næringer og nisjeproduksjon med gården som utgangspunkt kan gi drahjelp til en del driftige bønder. Disse medlemmer vil likevel understreke at dette ikke løser problemene for volumproduksjonen i landbruket. Disse medlemmer mener det viktigste blir å utmeisle en alternativ politikk rettet mot hovedtyngden av norsk landbruk og næringsmiddelindustri som kan bidra til å styrke næringens konkurransekraft i en situasjon med økt internasjonal konkurranse.

Komiteen mener rammevilkårene for nisjeproducenter må bedres for å få ytterligere fortgang på denne produksjonen. Ett av områdene som må prioriteres er forenkling av regelverket for gårds- og småslakterier.

Økologisk landbruk

Komiteen har merket seg at det økologiske landbruket er økende, men at utviklingen på markedssiden ikke er tilfredsstillende. Komiteen vil peke på at arealmålet på 10 pst. er betinget av at det finner markedsgrunnlag for en lik andel. Det betinger at tiltakene prioriteres med sikte på å få en vesentlig større andel av det som produseres som økologisk ut i markedet og bys fram til forbrukerne som økologisk merkede varer. Komiteen er enig i at myndighetene i samarbeid med de store aktørene forsterker markedsinnsatsen for økologiske varer.

Andre forhold

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, ser positivt på de tilpasninger i velferdsordningene som avtalen innebærer. Flertallet peker på at forenkling av ordningen med tilskudd til ferie og fritid reduserer forvaltningsbelastningen både for brukerne og forvaltningen. Videre ser komiteen positivt på at partene har prioritert å styrke ordningen med tilskudd til sykdomsavløsning og å inkludere svangerskapspengene i ordningen. Alle disse tilpasningene er viktige forbedringer og gir riktige signaler for utøverne i næringen.

Flertallet viser til det pågående arbeidet for å styrke klinisk veterinærtjeneste i næringssvake strøk. Flertallet ber videre partene bidra til å sikre grunnlag for tilgang til veterinærtjenester i alle områder med husdyrhold.

Flertallet viser til at partene vil sette ned en arbeidsgruppe for å utrede en forenkling av sonегrensene for distriktstilskudd for kjøtt og melk fram mot jordbruksoppgjøret i 2006. Flertallet er innforstått med at dette er et krevende arbeid, på grunnlag av det sterkt differensierte sonesystem som pr. dato foreligger for disse ordningene. Flertallet mener sonегrensene bør følge administrative grenser. Flertallet viser til behandlingene av St.meld. nr. 19 (1999-2000) hvor avtalepartene fikk i oppdrag å forenkla virkemiddel-systemet. Flertallet ser at denne gjennomgangen vil måtte føre til endringer i tilskuddsutmålingen for enkeltbruk, men vil igjen peke på at nødvendige forenklinger må gjennomføres og det nødvendige omfang av konsekvenser for enkeltbruk aksepteres for å

komme i en situasjon med et mer oversiktlig og forvaltbar regelverk.

Komiteen viser til St.meld. nr. 12 (2002-2003) om Dyrevern og dyrehelse som ble behandlet av Stortinget i 2003. Behandlingen viste stor enighet om satsingen på dyrevelferd.

Komiteen vil derfor peke på betydningen av at Stortingets vedtak og merknader følges opp og legges til grunn i det landbruket og landbrukets næringer som følger av de endringer årets jordbruksoppgjør fører til.

Komiteen er opptatt av at det er et stort fokus på dyrehelse og dyrevelferd.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, har merket seg at resultatkontrollen fra Budsjettneemnda de siste årene viser en viss reduksjon i arealbruken. I enkelte områder er også gjengroing i ferd med å bli et problem. Flertallet viser til at produksjon og vedlikehold av kulturlandskapet er et viktig mål med landbrukspolitikken for samfunnet. Flertallet mener avtalepartene, fylkesnivået og kommunene må prioritere arbeidet med å opprettholde og videreutvikle kulturlandskapet. Flertallet viser til at gjennom desentraliseringen av mange miljøvirkemidler har regionalt og lokalt nivå fått økt ansvar og økt myndighet til å prioritere og målrette bruken av midlene i forhold til lokale utfordringer.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at det i næringen de siste par årene er blitt skapt større optimisme. Dette er en svært viktig forutsetning for å bidra til rekruttering til landbruket. Statens tilbud i jordbruksoppgjøret 2004, med store forslag til strukturendringer og krav om inntektsnedgang pr. årsverk i landbruket, bidrar ikke til å bygge opp om optimismen i næringen. Disse medlemmer vil derfor understreke betydningen av å sikre stabilitet og forutsigbare rammevilkår for næringen, som grunnlag for framtidig rekruttering og vekst.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til egen særmerknad - Generelle merknader.

Generelle merknader

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet konstaterer at Regjeringen heller ikke denne gangen benytter muligheten til en kursomlegging i landbrukspolitikken som kunne gitt en langt mer effektiv produksjon, foredling og omsetning av jordbruksvarer. En utsettelse av denne prosessen slik jordbruksoppgjøret indikerer, vil være skadelig for jordbruket på sikt. Ved at jordbruket tillates av myndighetene å være fristilt fra vesentlige krav i markedet, så utvikler næringen en svakere motstandskraft overfor nye behov og betingelser.

Disse medlemmer vil minne om at Fremskrittspartiets politikk innebærer at landbrukets yrkesutøvere må basere sin virksomhet på produksjon som er bedriftsøkonomisk riktig og ikke på subsidierte særordninger. Ved hjelp av markedsøkonomiske prinsipper vil det bli stimulert til effektiv produksjon. Fremskrittss-

partiets landbrukspolitikk bygger på en vilje til å legge forholdene til rette for en nasjonal og lønnsom kvalitetsproduksjon basert på landets klimatiske og topografiske begrensninger, men også på den styrken som produksjon i et av verdens reneste miljøer gir. Disse medlemmers resept for landbrukspolitikken er blant annet en god økonomisk politikk med betydelige skatte- og avgiftslettelser, bevisst satsing på infrastruktur og fjerning av hindrende lover, regler og forskrifter. Dersom overføringene reduseres i takt med omfanget av de reguleringer som hindrer landbruket i å være rasjonelt og effektivt, vil nødvendig vekstkraft utløses.

Disse medlemmer viser til at landbrukspolitikken lenge har hatt sentrale distriktpolitiske oppgaver. Disse oppgavene har, til tross for uttelling i milliardklassen, langt fra nådd de politikerbestemte mål knyttet til bosetting, sysselsetting og inntekt. Disse medlemmer mener landbrukspolitikken har bidratt til å utarme distriktene og gjort dem mindre i stand til å utvikle et bærekraftig næringsliv og således medvirke til å forsterke sentraliseringseffekten. Disse medlemmer registrerer at den førte politikk har gitt en skjev fordeling av offentlige ressurser i distriktene, med det resultat at lokalsamfunnene har utviklet for få alternativer og dermed resultert i et begrenset og lite variert arbeidstilbud. I særlig grad har kvinners yrkesmuligheter vært sterkt begrenset. Disse medlemmer mener derfor det er behov for en ny landbrukspolitikk som radikalt endrer betingelser for jordbrukets og bygdens samlede næringsliv gjennom å skille landbrukspolitikken fra distriktpolitikken.

Disse medlemmer har den oppfatning at den nåværende kompliserte jordbruksavtale, hvor produsentene legger opp sin virksomhet basert på tilskudds- og reguleringsordninger, og hvor et stort byråkrati er koplet til generelt uoversiktlige forhold, må erstattes av et markedsbasert konkurransesystem. Fremskrittspartiet vil at dagens ressursødende ordninger legges om til fordel for miljøet, til styrke for næringsutøvere som ønsker å forbli i yrket og til fordel for forbrukerne.

Disse medlemmer vil minne om Fremskrittspartiets politikk som innebærer at jordbrukssystemet må avvikles. Jordbruksnæringen må finne sin plass blant andre produksjoner som søker et marked i friest mulig konkurranse med andre aktører. I en nedtrapingsfase for støttetiltak og jordbrukssubsidier gis bevilgninger i det ordinære statsbudsjettet. Innenfor dagens overføringssystem vil disse medlemmer prioritere produksjonsuavhengige støtteordninger.

Disse medlemmer vil på denne bakgrunn fremme følgende forslag:

1. Forslag til ny jordbruksavtale bifalles ikke.
2. Eksisterende ordning med jordbruksavtale oppheves.
3. Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til jordbrukssubsidier og andre økonomiske tiltak rettet mot jordbruket i forbindelse med det ordinære statsbudsjettet uten forutgående forhandlinger."

"Stortinget ber Regjeringen fremme de nødvendige forslag, slik at markedsreguleringen av fjørfe, med hjemmel i omsetningsloven, oppheves."

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å oppheve omsetningsloven."

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om oppheving av alle særregler for beskatning av landbruksnæringen slik at den likestilles med annen næringsvirksomhet."

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om avvikling av konsesjonsgrenser gitt i medhold av lov om regulering av ervervsmessig husdyrhold."

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

1. Forslag til ny jordbruksavtale bifalles ikke.
2. Eksisterende ordning med jordbruksavtale oppheves.
3. Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til jordbrukssubsidier og andre økonomiske tiltak rettet mot jordbruket i forbindelse med det ordinære statsbudsjettet uten forutgående forhandlinger.

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen fremme de nødvendige forslag, slik at markedsreguleringen av fjørfe, med hjemmel i omsetningsloven, oppheves.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å oppheve omsetningsloven.

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om oppheving av alle særregler for beskatning av landbruksnæringen slik at den likestilles med annen næringsvirksomhet.

Forslag 5

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om avvikling av konsesjonsgrenser gitt i medhold av lov om regulering av ervervsmessig husdyrhold.

Forslag 6

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om en ordning med omsettelige produksjonskvoter for kumelk som ikke beregnes til fylkes- eller regionnivå, men gjøres landsomfattende.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Forslag 7

Stortinget ber Regjeringen legge fram eventuelle spørsmål om større endringer i strukturpolitikken til ordinær behandling i Stortinget.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

I statsbudsjettet for 2004 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter:			
1150		Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m.	
	50	Fondsavsetninger, økes med fra kr 348 500 000 til kr 538 500 000	190 000 000
	70	Markedsregulering, <i>kan overføres</i> , reduseres med fra kr 250 500 000 til kr 219 215 000	31 285 000
	74	Direkte tilskudd, <i>kan overføres</i> , reduseres med fra kr 6 778 685 000 til kr 6 766 270 000	12 415 000
	77	Utviklingstiltak reduseres med fra kr 228 710 000 til kr 224 110 000	4 600 000
	78	Velferdsordninger, <i>kan overføres</i> , reduseres med fra kr 1 633 354 000 til kr 1 501 154 000	132 200 000
Inntekter:			
4150		Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m.	
	70	Tilbakebetalt tilskudd til reguleringsanlegg, bevilges med	9 500 000

II

Stortinget gir Landbruksdepartementet fullmakt til å iverksette tiltak i henhold til den inngåtte jordbruksavtalen, herunder tiltak som er knyttet til bevilgninger i 2005.

Oslo, i næringskomiteen, den 10. juni 2004

Olav Akselsen
leder

Olaf Gjedrem
ordfører

